

Costurile incluziunii romilor din România până în 2010

Dr. Mariea Ionnescu¹

Agenția Națională pentru Romi

Sursa: Revista Inovația Socială nr. 2/2011 (iulie - octombrie) pp. ...

URL stabil: <http://inovatiasociala.ro/index.php/jurnal/article/view/111>

Publicată de: Institutul de Cercetare a Calității Vieții

Revista Inovația Socială este o revistă online creată în cadrul proiectului „Inovația Socială - Factor al dezvoltării socio-economice”, proiect coordonat de Prof.dr. Cătălin Zamfir în cadrul Institutului de Cercetare a Calității Vieții. Această revistă utilizează politica liberului acces la conținut, pornind de la principiul conform căruia cercetarea deschisă publicului sporește schimbul global de cunoaștere. Inovația socială este o revistă electronică pe care cititorii o pot urmări pe măsură ce este scrisă și pe care o pot scrie ei înșiși. Revista va avea o apariție bianuală, dar fără a avea o dată de apariție, ci un interval în care este scrisă. Astfel, în lunile ianuarie-iunie 2009 va fi scris primul număr. În perioada respectivă, pe platforma online vor fi publicate în timp real contribuțiile și dialogurile generate între cititori și contribuitori.

Prin accesarea articolelor din arhiva Revistei Inovația Socială indicați acceptarea termenilor și condițiilor de utilizare care sunt disponibile la adresa <http://www.inovatiasociala.ro/> care indică, în parte, faptul că puteți utiliza copiile articolelor doar pentru utilizare personală, necomercială. Vă rugăm să contactați redacția pentru alte tipuri de utilizare la adresa contact@inovatiasociala.ro.

Orice copie a materialelor din Revista Inovația Socială trebuie să conțină aceeași notă de drepturi legale, așa cum apar acestea pe ecran sau tipărite.

¹marieaionescu@yahoo.com

Costurile incluziunii romilor din România până în 2010

INTRODUCERE

Atunci când minoritatea romilor intră în atenția publică, datorită unor evenimente, fapte și fenomene la care ei participă, în cadrul larg al societății românești sau în noul cadru european, este frecvent invocată lipsa integrării lor. Cercetările efectuate (Barometrul incluziunii romilor², studii privind percepția minorității romilor de către populația majoritară etc.) arată că responsabilitatea pentru integrarea/incluziunea romilor este atribuită de către cei chestionați, Guvernului, inclusiv Agenției Naționale pentru Romi (ANR), Parlamentului, organizațiilor neguvernamentale ale romilor (ONG-urilor) și romilor înșiși.

Pornind de la premisa că integrarea/incluziunea³ minorității romilor, solicită, pe lângă o abordare strategică, un proces pe termen lung, cu participarea tuturor actorilor sociali și eforturi financiare⁴, este necesară o analiză a oportunităților valoroase, exploatate de ANR, instituție de specialitate a administrației publice centrale până în anul 2010.

Perioada analizată începe cu anul 1997, anul înființării în România a Departamentului pentru Protecția Minorităților Naționale (DPMN)⁵ și continuă până în anul 2009, data finalizării ultimului program PHARE de preaderare.

În etapa de culegere a datelor s-au cercetat și prelucrat informațiile publice de pe situ-rile instituțiilor responsabile cu implementarea fondurilor destinate minorității romilor, documentele publice elaborate de ANR și nu în ultimul rând, rapoartele finale ale asistențelor tehnice (AT), de care a beneficiat ANR în fiecare program, în calitate de solicitant principal sau beneficiar.

Deoarece cadrul legal de justificare a utilizării instrumentelor financiare de preaderare și post aderare îl constituie politicile publice adoptate de Guvernul României, analiza începe cu menționarea politicilor și continuă cu inventarierea și distribuirea sursele financiare alocate acestora, cu scopul integrării/incluziunii minorității romilor.

2 Barometrul Incluziunii Romilor, 2007, București, editat de Fundația pentru o Societate Deschisă, capitol al autorului Ovidiu Voicu - Stare de spirit, instituții, opțiuni politice ale romilor din România.

3 Comisia Europeană definește incluziunea socială ca fiind un proces prin care se asigură că persoanele confruntate cu riscul sărăciei și excluziunii dobândesc **oportunitățile și resursele necesare pentru a participa pe deplin la viața economică, socială și culturală** și că se bucură de un standard de viață și bunăstare considerat normal în societatea în care trăiesc. Asigură participarea sporită a acestor persoane la luarea deciziilor care le afectează viața, precum și accesul lor la drepturile fundamentale. Sursa: The European Commission, Joint report by the Commission and the Council on Social Inclusion, 2003.

4 Am exclus din analiză programele: PHARE Lien, PHARE Democracy, PHARE Acces, programele implementate de ministerul Educației și Cercetării focusate pe educația copiilor aparținând minorității romilor, programele Agențiilor U.N. din România, programele Fundației Soros, programele Fundațiilor olandeze, programele Bisericilor germane etc, care au fost la fel de utile dar care nu au implicat ANR ca solicitant sau beneficiar.

5 În cadrul DPMN a fost înființat Oficiul Național pentru Romi, transformat în anul 2004 în Agenția Națională pentru Romi. DPMN a pornit procesul de elaborare a Strategiei Guvernului pentru îmbunătățirea situației romilor, adoptată de Guvern prin Hotărârea nr. 430/2001, modificată și completată ulterior și a primului program PHARE, 1998.

II POLITICILE PUBLICE ADRESATE MINORITĂȚII ROMILOR DIN ROMÂNIA

În general, toate politicile publice (naționale și europene) în care a fost inclusă și minoritatea romilor, elaborate în perioada 2001- 2007, fie ele focusate (targeting) sau integratoare (mainstreaming) sunt elaborate pe termen lung (10 ani) și sunt însoțite de planuri generale de măsuri (PNG) pe termen scurt, respectiv perioada de guvernare (patru ani).

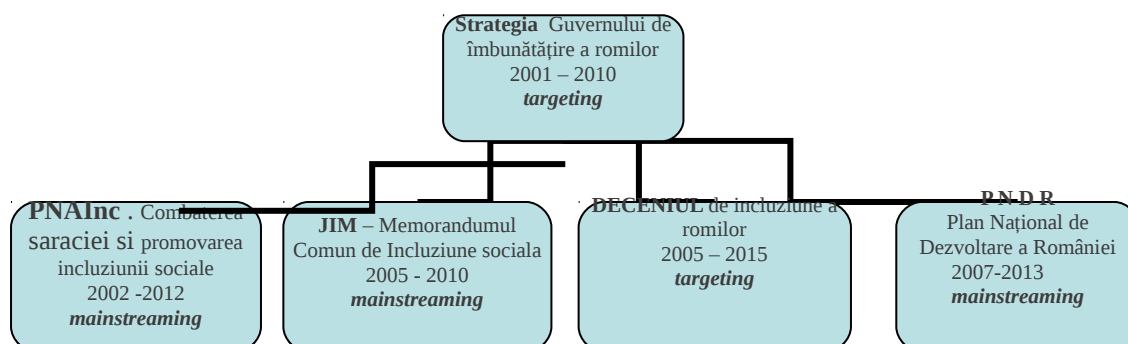
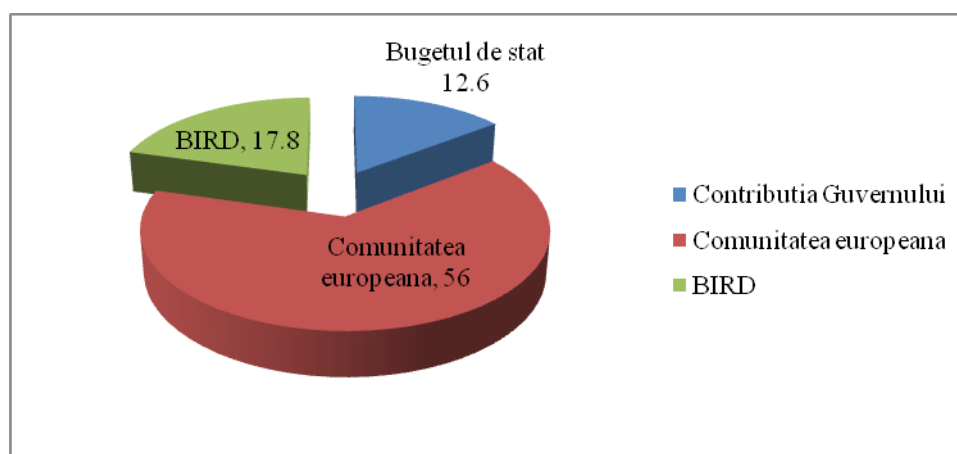

Figura 1. Politicile publice naționale și europene în care a fost inclusă și minoritatea romilor. Abordări.

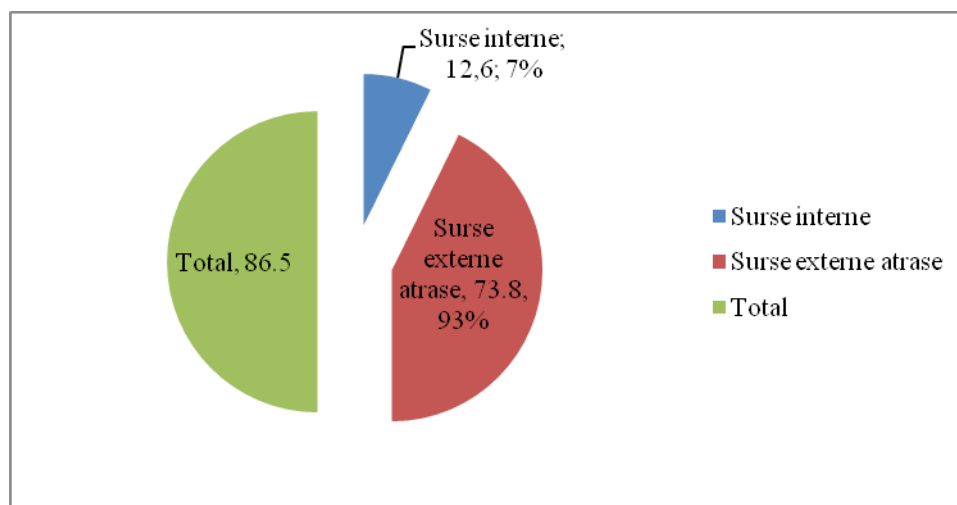
La rândul lor, PNG ce însoțesc strategiile cuprind acțiuni și activități pe domenii de intervenție: educație, sănătate, formare vocațională și ocupare, locuire și infrastructură, traversate de măsuri pentru combaterea discriminării și promovarea egalității de gen.

III. RESURSELE FINANCIARE ALOCATE MĂSURILOR CUPRINSE ÎN POLITICILE PUBLICE PENTRU ROMI

În perioada 1999 – 2008, prin schemele de investiții (granturi) a fost alocată suma de 86,5 milioane € (grafic 1), cu destinație îmbunătățirea situației socio-economice a minorității romilor din România. 12.6 milioane € au fost alocați de la bugetul de stat, un procent de 14% din suma totală, iar 74.8 milioane € au fost atrase de ANR de la comunitatea europeană și BIRD, un procent de 93%. (grafic 2). Începând cu anul 2009 și până în anul 2012, ANR a început implementarea a șase proiecte strategice, estimate la 25 milioane €. În alte patru proiecte strategice ANR este partener (tabel 4).

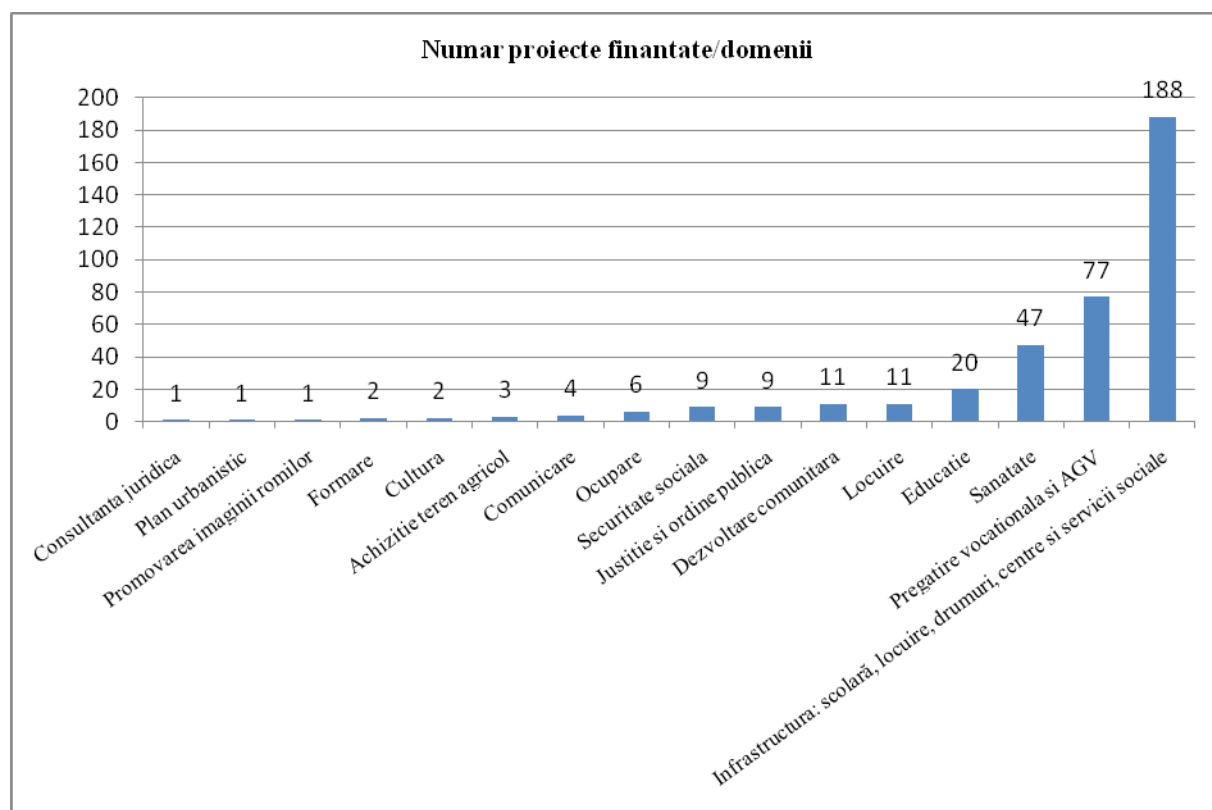

Grafic nr.1. Sursa resurselor financiare alocate investițiilor destinate minorității romilor.

Grafic nr.2. Procentul surselor financiare alocate investițiilor destinate minorității romilor.

IV. DOMENIILE DE INTERVENȚIE FINANȚATE

Grafic nr.3. Proiecte/domenii implementate in perioada 1999 / 2009.

Componența investițiilor/granturilor⁶

1. Fondurile de la bugetul de stat sunt formate din: Fondul RAXI, Fondul de contrapartidă și co finanțarea Guvernului la programele de pre aderare (PHARE).(grafic 3)

2. Fondurile de pre aderare sunt formate din: Programul PHARE 1998, PHARE 2000, PHARE 2002 și Programul multianual PHARE 2004/2006.(grafic 10).

3. Fondurile rambursabile sunt formate din componentele PIP și PETI incluse în SIP.(grafic 20)

4. Fondurile post aderare sunt formate din cele șase proiecte strategice, în curs de implementare la ANR (tabel 3).

N r	Denumire fonduri	Suma €	Fonduri CE €	Fonduri BIRD €	Contribuția Guvernului €	Perioada de implementare	Proiecte finanțate
1	Fonduri de la bugetul de stat	3.551.121 ⁷	0	0	3.551.121	1999 - 2000 2001 - 2002 2003 - 2004	20 13 45
2	Fonduri de pre aderare	35.100.000	35.100.000		3.400.000	1998 - 2008	220
3	Fonduri rambursabile	22.900.000	0	17.800.000	5.100.000	2008 - 2011	133
4	Fonduri post aderare	Estimativ, în curs de implementare 25.000.000	Estimativ, în curs de implementare 20.975.000	0	Estimativ, în curs de implementare 4.025.000	2009 - 2011	6
	TOTAL	86.551.121	56.075.000	17.800.000	12.676.121	1999-2011	437

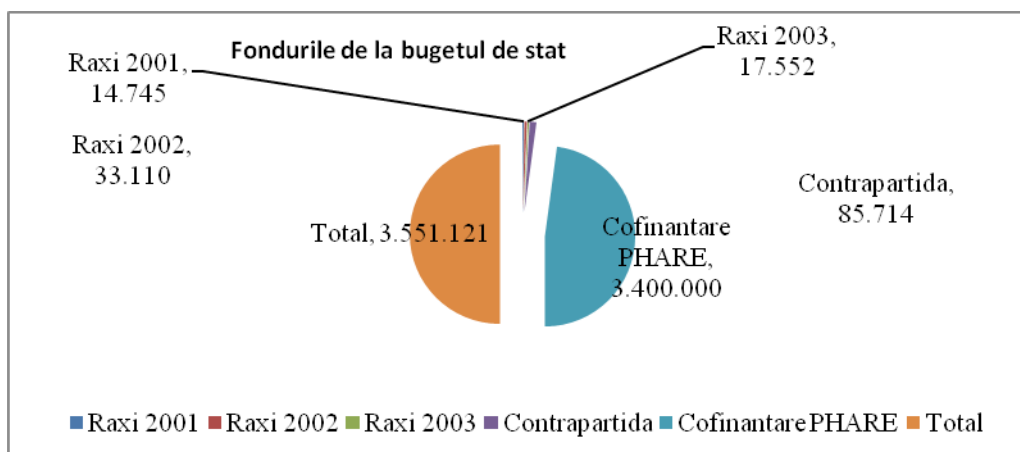
Tabel nr.1. Sume alocate măsurilor/proiectelor destinate minorității romilor.

o FONDURILE DE LA BUGETUL DE STAT

Fondurile de la bugetul de stat alocate minorității romilor sunt: Fondul RAXI, gestionat în 2001, 2002 și 2003, Fondul de contrapartidă și co finanțarea Guvernului la fondurile de preaderare, fond gestionat în 2003 și 2004.(grafic 4 și 7)

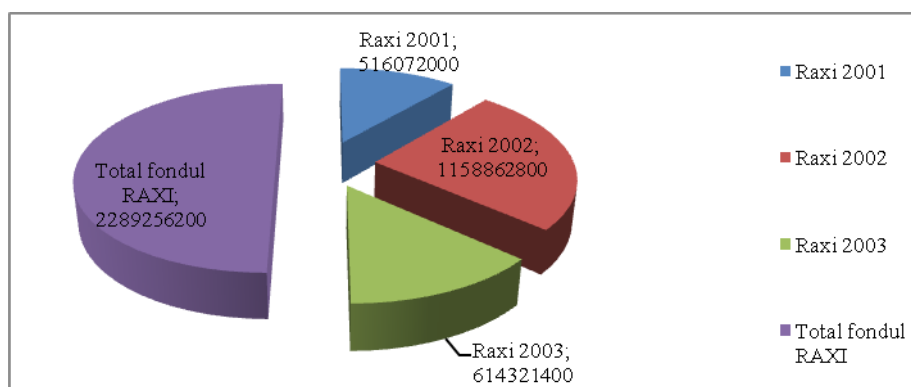
⁶ Programul PHARE 1999, 2002 și 2004/2006 au avut și o componentă de formare, neinclusă în analiza destinației fondurilor pentru că s-a urmărit doar componenta de investiții (granturi) materiale.

⁷ 1 € = 35.000 lei

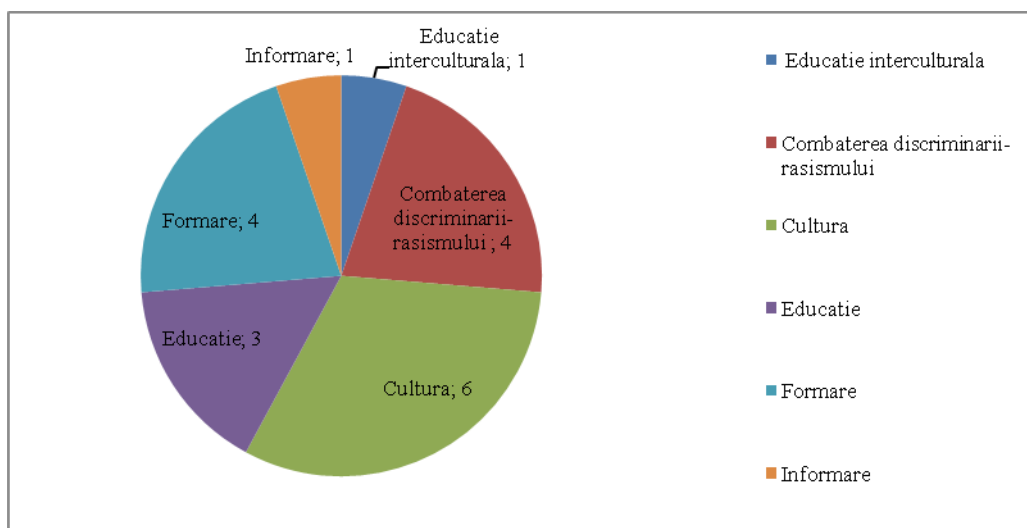
Grafic nr. 4. Fonduri de la bugetul de stat. €

1.1. **Fondul RAXI.** Campania Europeana RAXI, a fost destinată combaterii rasismului, antisemitismului, xenofobiei și intoleranței, a fost desfășurată sub forma unor proiecte de către Departamentul pentru Protecția Minorităților Naționale (DPMN) (grafic 4 și 5)

Grafic nr. 5. Repartizarea cheltuielilor din Fondului RAXI (lei).

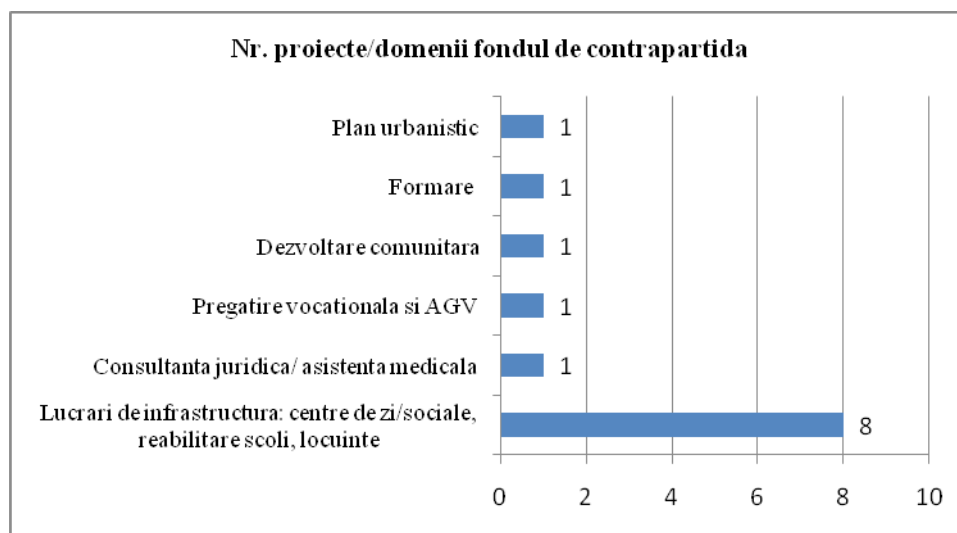
Solicitanți eligibili au fost organizațiile aparținând minorităților naționale. Cu sumele alocate în cei trei ani au fost finanțate **20 de proiecte**, care însumează 2.28 miliarde lei (65.407 €), cele mai multe în domeniul cultură, combaterea discriminării și a rasismului, formare și educație. (grafic 6)

Grafic nr. 6. Repartizarea pe domenii a fondul RAXI.

1.2. **Fondul de contrapartidă.** Începând cu anul 1991, România a beneficiat de asistență

nerambursabilă, convenită pe baza unor acorduri bilaterale, avizate de Ministerul Finanțelor Publice și de Departamentul pentru Integrare Europeană, denumite fonduri de contrapartidă. DPMN a fost primit suma de trei miliarde lei, cu destinația proiecte pentru integrarea economică și socială a romilor. Au fost finanțate **13 proiecte** iar solicitanți eligibili au fost atât autoritățile publice cât și ONG-uri. Cele mai multe proiecte s-au axat pe domeniul infrastructură: reabilitare scoli, lucrări de mică infrastructură/locuire. (grafic 7)

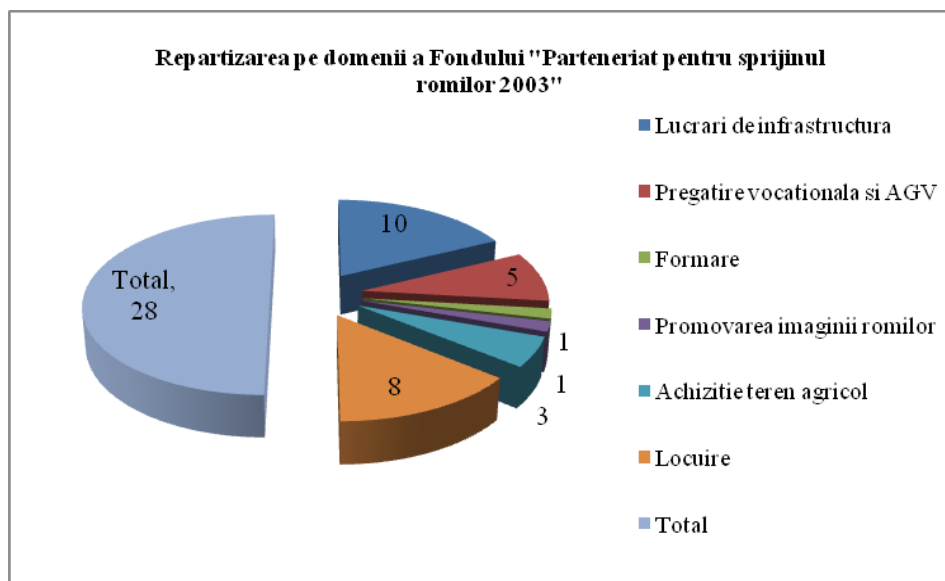
Grafic nr. 7. Repartizarea fondului de contrapartidă.

1.3. **Co finanțarea Guvernului la programele de pre aderare (PHARE)**

Conform procedurilor UE pentru programele PHARE, Guvernele naționale sunt obligate să contribuie la schemele de investiții (granturi) aprobate de UE, cu o suma (cofinanțare națională) stabilita prin Memorandumurile de finanțare

dintre cele două părți⁸. Prin Fondul - Co finanțarea Guvernului la programele de pre aderare, gestionat în anul 2003 și 2004, în valoare de 120.6 miliarde lei (3,4 milioane €), au fost finanțate 45 de proiecte. Cele mai multe proiecte s-au concentrat pe domeniile: mică infrastructură, locuire și AGV.

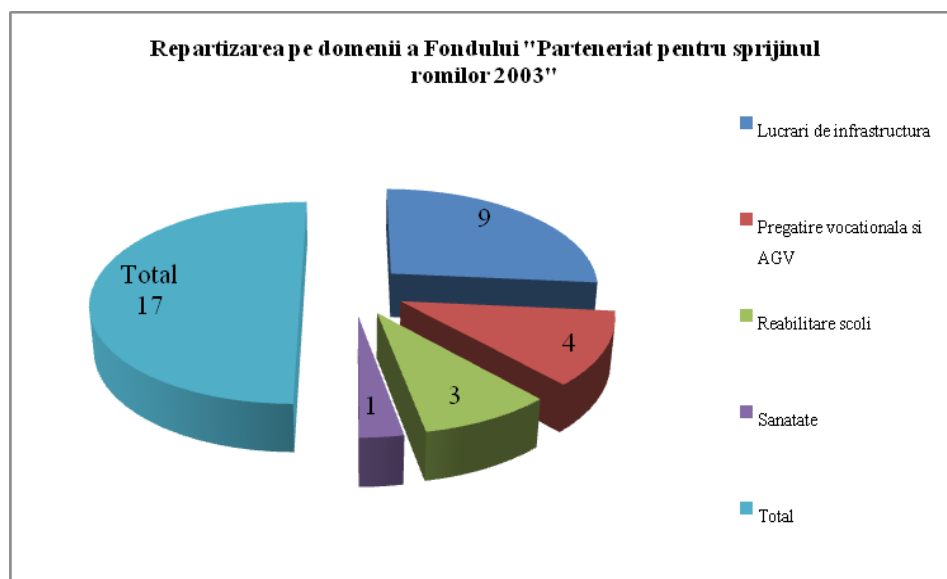
ii. Prin Legea nr.632/2002 privind bugetul de stat pe **anul 2003**, s-a prevăzut și a fost aprobată suma de 56.651,2 mii lei (1,6 milioane €) contravaloarea în moneda națională a Guvernului României la programul PHARE RO/2002, denumit „*Srijin pentru strategia de îmbunătățire a situației romilor*”. Au fost finanțate **28 de proiecte**, cele mai multe concentrate pe domeniile: mică infrastructură, locuire AGV (grafic 8).

Grafic nr. 8 . Repartizarea sumelor alocate de la bugetul de stat pe anul 2003.

iii. Pentru **anul 2004**, prin Legea nr. 507/2003 privind bugetul de stat pe anul 2004, s-a prevăzut suma de **64 miliarde lei** (1,8 milioane €) cu destinație: „*Activități de implementare și monitorizare a strategiei privind îmbunătățirea situației romilor - 2004, anul colectivităților locale*”. Au fost finanțate **17 proiecte**, cele mai multe concentrate pe mică infrastructură și AGV (grafic 9).

⁸ Pe lângă contribuțiile guvernelor naționale, prevăzute în memorandum-urile de finanțare semnate cu CE, o altă contribuție financiară de la bugetele naționale este asigurată de aplicanții APL (10%) dar care nu face obiectul analizei de față.

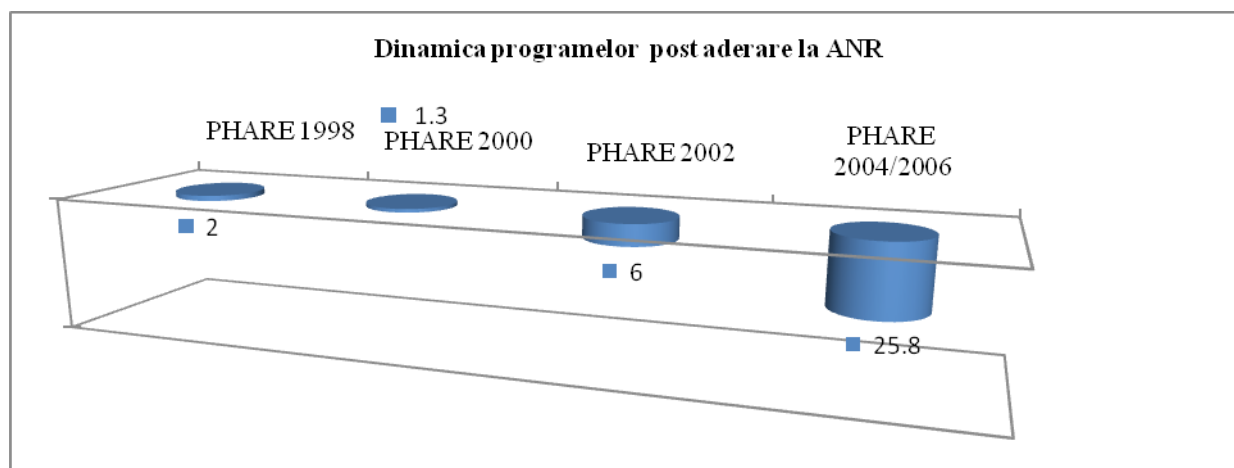
Grafic nr. 9 . Sume alocate de la bugetul de stat pe anul 2004.

Conform unui Acord semnat anterior de Guvernul României cu Programul Națiunilor Unite pentru Dezvoltare (PNUD), toate programele destinate minorității romilor din România beneficiau de sprijin și consultanță pentru implementare și o co finanțare din partea PNUD. Urmare a Acordului semnat, cele două fonduri din 2003 și 2004 au fost gestionate de PNUD, sub forma a doua programe anuale, denumite: „Parteneriat pentru sprijinul romilor 2003” și „Parteneriat pentru sprijinul romilor 2004” după o metodologie elaborată de ANR și publicată în Monitorul Oficial al României. Cadrul legal de desfășurare a celor două programe a fost stabilit prin două Memorandum-uri de finanțare semnate cu Secretariatul General al Guvernului (SGG) - Departamentul pentru Relații Interetnice (DRI), ANR și PNUD. Ambele programe s-au adresat în mare parte autorităților publice, care desfășoară și promovează acțiuni în domeniul îmbunătățirii situației romilor, pe bază de proiecte, majoritar în domeniile: mica infrastructura și locuire, formare și activități aducătoare de venituri.

2. FONDURILE DE PREADERARE

ANR a fructificat oportunitățile oferite de utilizarea fondurilor comunitare de preaderare. În baza conceptului de dezvoltare comunitară a atras suma de 35.1 milioane de €⁹ în perioada 1998-2004 (grafic 10).

⁹ Am exclus componenta destinată MEEdCT (prioritatea 2) din programul multianual PHARE 2004-2006 elaborat de ANR. Răspundere pentru implementare componentei destinată educației din programul multianual a fost a MEEdCT.

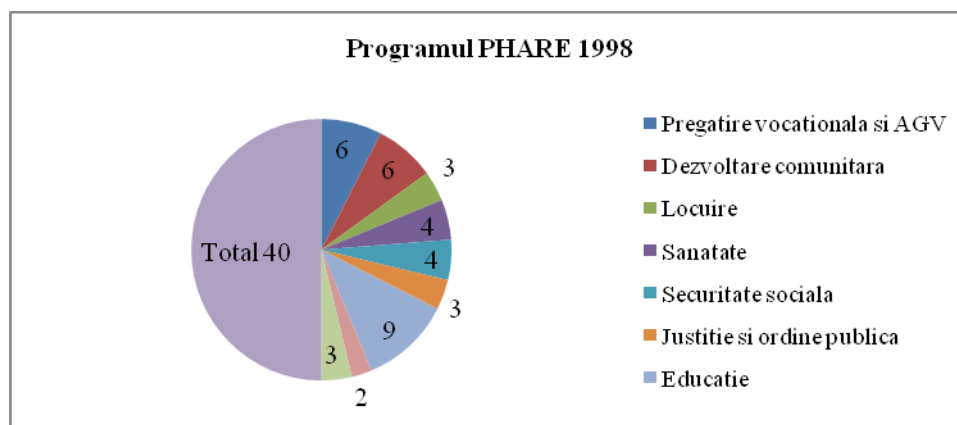
Grafic nr. 10. Dinamica fondurilor comunitare de preaderare.

Repartizarea celor trei fonduri de pre aderare (PHARE 1998, 2002 și 2004-2006) destinate implementării Strategiei Guvernului, la care se adaugă și fondul alocat din Programul „Dezvoltarea societății civile” (PHARE 2000), au fost gestionate cu asistențe tehnice, naționale și internaționale și direcționate către cinci mari domenii de activitate prevăzute în documentul strategic: educație, sănătate, formare vocațională și ocupare (AGV), locuire și mică infrastructură.

Componentele financiare mari din toate programele PHARE de pre aderare au fost în domeniul infrastructurii, domeniu care răspunde nevoilor și agendei publice locale. Solicitanții eligibili au fost exclusiv autoritățile publice locale, în parteneriat cu ONG-uri și/sau grupuri de inițiativă locală. Componentele mici s-au adresat ONG-urilor în parteneriat cu APL și/sau grupuri de inițiativă locală. Proiectele ONG-urilor, spre deosebire de cele ale APL au răspuns nevoilor elementare, individuale ale membrilor minorității romilor: educație, sănătate, formare vocațională și ocupare (AGV).

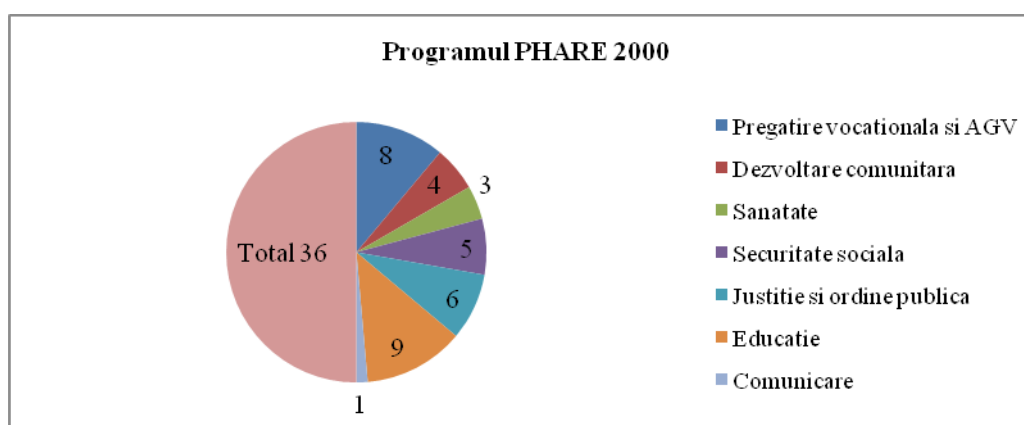
2. 1. **Programul PHARE 1998.** Primul program PHARE destinat minorității romilor a fost

elaborat de DPMN, a avut o valoare de 2 milioane de € și a fost structurat pe două componente: elaborarea strategiei Guvernului de îmbunătățire a situației romilor, adoptata de Guvern prin Hotărârea nr. 430/2001 și testarea, printr-o componentă de investiții (granturi) în valoare de 900.000 mii €, a celor 10 domenii sectoriale, cuprinse în planul de măsuri al strategiei. Au fost implementate **40 de proiecte locale**, prioritar în domeniile: educație, administrație și dezvoltare comunitară, economie. (grafic 9)

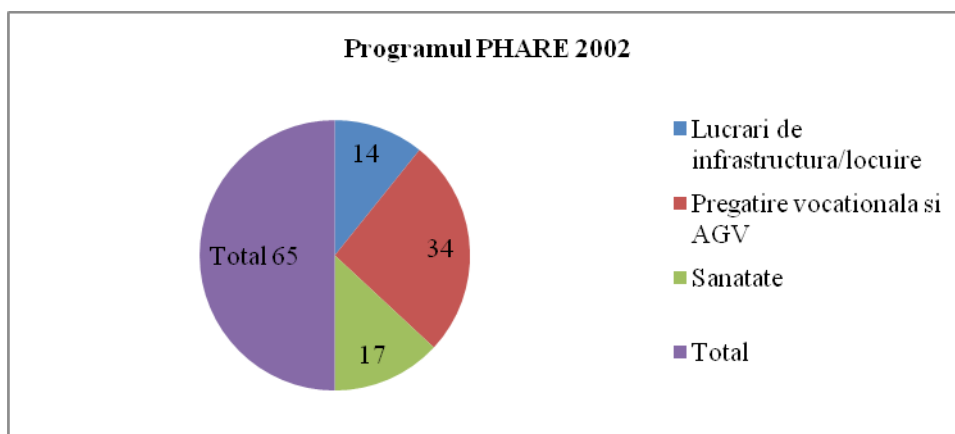
Grafic nr. 9. Repartizarea pe domenii a schemei de grant PHARE 1998.

2.2. Programul PHARE 2000. Al doilea fond PHARE a avut numai o componentă de investiții (granturi), în valoare de 1.1 milioane €, ce a fost alocată din Programul PHARE 2000, „Dezvoltarea Societății Civile”. Rezultatele acestui al doilea fond a fost implementarea a **36 de proiecte**, preponderent în domeniile: educație, economic (AGV), justiție și ordine publică. (grafic 10)

Grafic nr. 10. Repartizarea pe domenii a schemei de grant PHARE 2000.

2.3. Programul PHARE 2002. Al doilea program PHARE (al treilea grant) destinat minorității romilor, a fost în valoare de 7,6 milioane €, dintre care 6 milioane € contribuția CE și 1.6 contribuția Guvernului. (vezi capitolul de mai sus cofinanțare la programele PHARE). Programul PHARE 2002 a fost structurat pe două componente: formare și schemă de investiții. Rezultatele implementării acestui al treilea grant sunt: formarea a peste 500 de persoane care au legătură cu romii (funcționari, autorități publice, angajați romi și neromi etc) și implementarea schemei de investiții. Prin schema de investiții au fost finanțate **65 de proiecte locale** în cinci domenii sectoriale ale strategiei: locuire și mică infrastructură, sănătate, pregătire vocațională și desfășurarea unor activități aducătoare de venituri. (grafic 11).

Grafic nr. 11. Repartizarea pe domenii a schemei de grant PHARE 2002.

2.4. Programarea multianuală PHARE 2004-2006. Al treilea program PHARE (al patrulea grant). La sfârșitul anului 2004, s-a semnat Memorandumul de finanțare între Guvernul României și Comisia Europeană, pentru Programului Multianual PHARE 2004-2006, care cuprinde și în subprogramul - criteriu politic - minoritatea romilor. Scopul programului este **promovarea incluziunii sociale a romilor** și întărirea capacității instituționale, precum și pregătirea instituțiilor publice la nivel național, județean și local pentru a lucra împreună cu reprezentanții romilor.

Implementarea Programului Multianual PHARE 2004-2006 a început în anul 2005, iar finalizarea sa a fost prevăzută la sfârșitul anului 2009. Programul multianual a avut o **estimare** financiară de 44, 16 milioane €. (35 milioane € contribuție CE la care s-ar fi adăugat co finanțarea Guvernului de 9,16 milioane €). Programul a fost conceput pe două priorități: **Prioritatea 1.** „*Întărirea capacității instituționale și construirea de parteneriate în vederea îmbunătățirii condițiilor de viață ale romilor și a și a imaginii acestora*”, în valoare de 25.8 milioane €, implementată de SGG și ANR. **Prioritatea 2.** „*Îmbunătățirea accesului la educație al comunităților dezavantajate*”, implementată de Ministerul Educației și Cercetării.

Prioritatea 1, a fost „*acoperită*” în trei etape, corespunzătoare a trei fișe de proiect pentru anii 2004, 2005 și 2006. Componentele de investiții (granturi) au fost numai în două fișe: fișa proiectului PHARE 2005, în valoare de 3.33 milioane € și fișa proiectului PHARE 2006 în valoare de 18 milioane €. (tabel 2.)

	Fisa de proiect PHARE 2004	Fisa de proiect PHARE 2005	Fisa de proiect PHARE 2006
Suma	4.5 milioane €	3.33 milioane €	18 milioane €
Activități	<p>Activități de consolidare organizatională a ANR, a ONG-urilor și a unor instituții implicate în implementarea Strategiei Guvernului;</p> <p>Elaborarea unei metodologii de monitorizare și evaluare a Strategiei</p>	<p>Schema de investiții pentru reducerea numărului de persoane fără acte de identitate și/sau stare civilă și proprietate,</p> <p>Facilitarea accesului la servicii sociale, ajutoare</p>	<p>Schema de investiții în domeniile locuire, mică infrastructură, sănătate, pregătire vocațională și activități aducătoare de venit.</p> <p>Campanie de conștientizare și informare pentru reducerea discriminării persoanelor de etnie Roma, a însoțit componenta de granturi.</p>

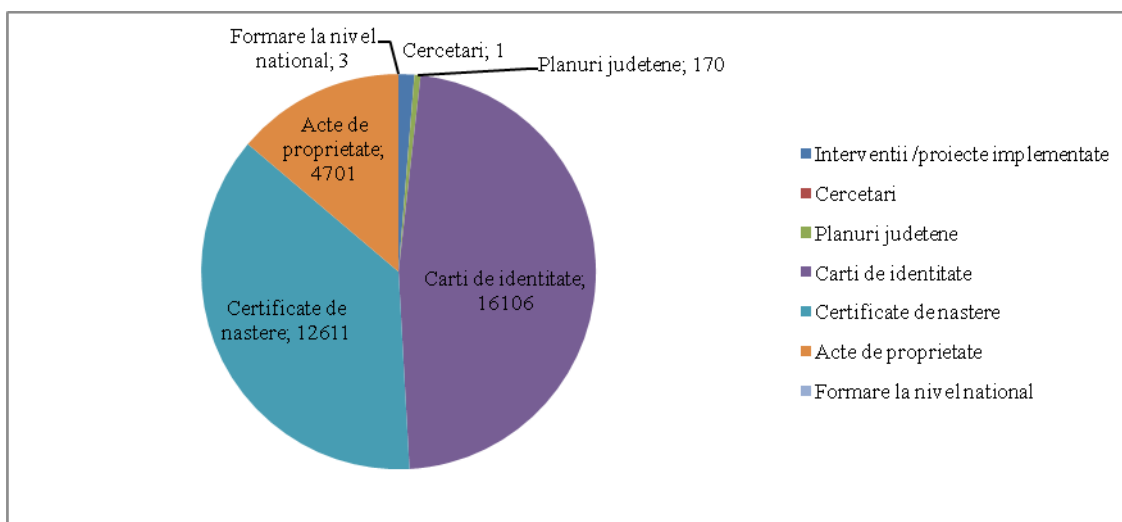
	Fisa de proiect PHARE 2004	Fisa de proiect PHARE 2005	Fisa de proiect PHARE 2006
	<p>Guvernului;</p> <p>Realizarea unei estimări a numărului de persoane de etnie roma care nu au acte de identitate;</p> <p>Campanii de conștientizare și informare</p>	<p>de stat și pe piața muncii pentru persoanele de etnie roma, excluse de la aceste beneficii sociale.</p>	
Rezultate		<p>Au fost elaborate: 16.102 cărți de identitate, 12.611 certificate de naștere și 4.701 contracte de proprietate asupra caselor și terenurilor.</p> <p>A fost efectuată o cercetare la nivel național privind incluziunea și excluziunea romilor.¹⁰</p> <p>Au fost elaborate 170 de planuri județene de dezvoltare locală. (Grafic 12)</p>	<p>Deși pentru componenta de granturi din Programul PHARE 2006 a fost prevăzută suma de 18 milioane €, din care 4,5 milioane contribuția Guvernului, efectiv, a fost contractată doar suma de 8.608.670,04 €.</p> <p>În urma procesului de evaluare a cererilor depuse la schema de investiții (granturi) desfășurat în noiembrie 2008, s-au contractat 79 de proiecte din 30 de județe, după cum urmează¹¹:</p> <ul style="list-style-type: none"> - 38 de proiecte în domeniul mică infrastructură, în valoare de 6.768.125,08 €, - 22 proiecte în domeniul sănătate, în valoare de 959.990,56 €, - 19 proiecte în domeniul pregătire vocațională și AGV, în valoare de 880.554,40 €. (grafic 13)

Tabel nr.2. Prioritatea 1 a programului multianual PHARE 2004-2006 – minoritatea romilor

Rezultate componenta de grant PHARE 2005

¹⁰ Cosima Rughiniș și Gabor Fleck (coord.) „Vino mai aproape, incluziunea și excluziunea romilor în societatea românească de azi”, București, 2008, Editată de Agenția Națională pentru Romi

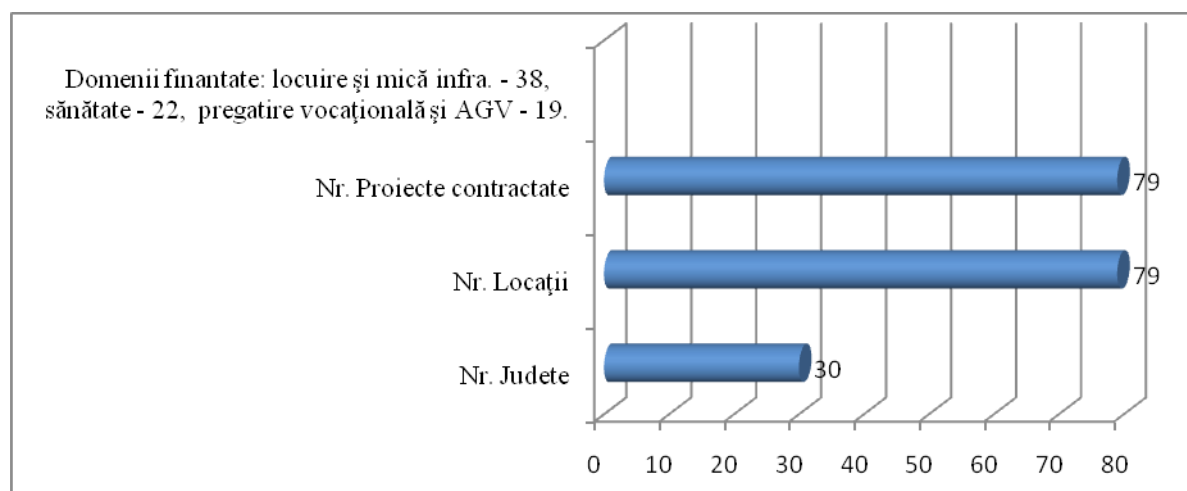
¹¹ Sursă: www.sgg.ro.consultată în septembrie 2010

Grafic nr.12. Rezultatele componentei de investiții PHARE 2005

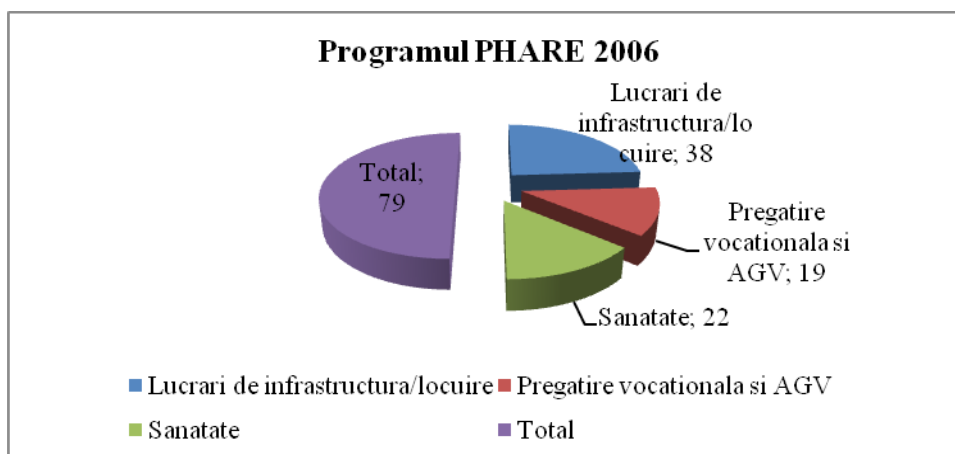
Rezultate componenta de grant PHARE 2006

Un număr de 79 de aplicanți din 30 de județe, APL și ONG, ce s-au adresat programului PHARE 2006 pentru 79 de localități au încheiat contracte de finanțare cu SGG. (grafic 13)

Grafic nr. 13. Repartizarea componentei de grant PHARE 2006 pe județe și localități.

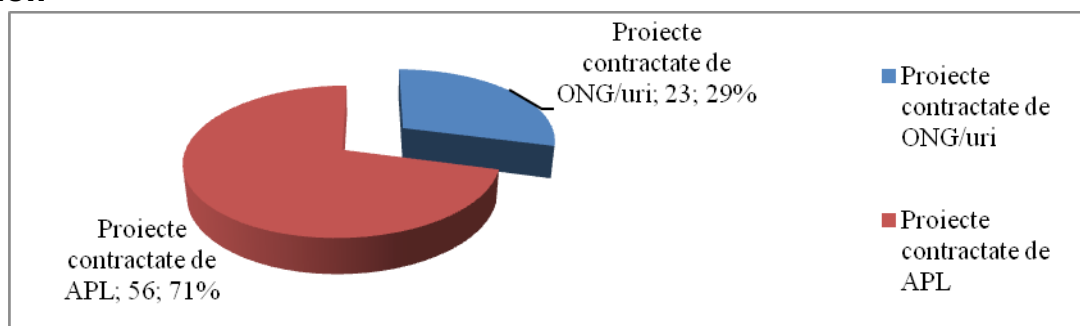
Dintre cele 79 de proiecte contractate la nivel național, un procent de 48% din suma menționată mai sus a fost alocată proiectelor de infrastructura, 24% proiectelor din domeniul formării și desfășurării unor activități aducătoare de venituri pentru membrii comunităților de romi, 28% pentru proiectele din domeniul sănătate. (grafic 14).

Grafic nr. 14. Domeniile contractate/finanțate din proiectul PHARE 2006.

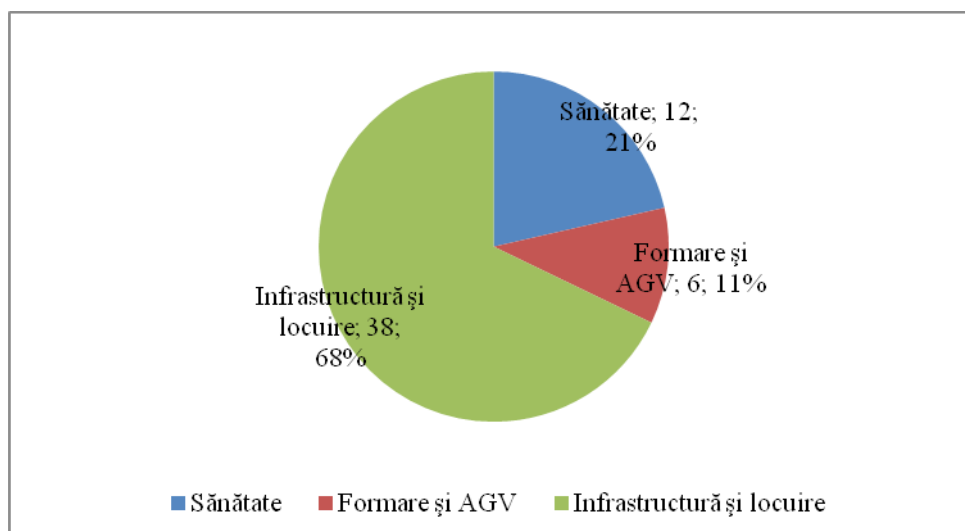
Dintre cei 79 de aplicanți selectați și contractanți la nivel național, cu **autoritățile publice locale**, s-au încheiat **56 de contracte** pentru 38 de proiecte (grafic 15), un procent de **71%** din valoarea totală a grantului, majoritatea pentru domeniul infrastructură (grafic 16) cea mai consistentă din punct de vedere financiar (proiecte între 50 de mii și 200 de mii €/proiect). **Cu ONG-urile** s-au încheiat **23 de contracte**, un procent de **29%** din valoarea totală a grantului, destinată componentelor de sănătate, formare și desfășurarea unor activități aducătoare de venituri pentru membrii comunităților de romi (grafic 18).

Proiecte contractate/finanțate autorităților publice locale (APL) și ONG-urilor.

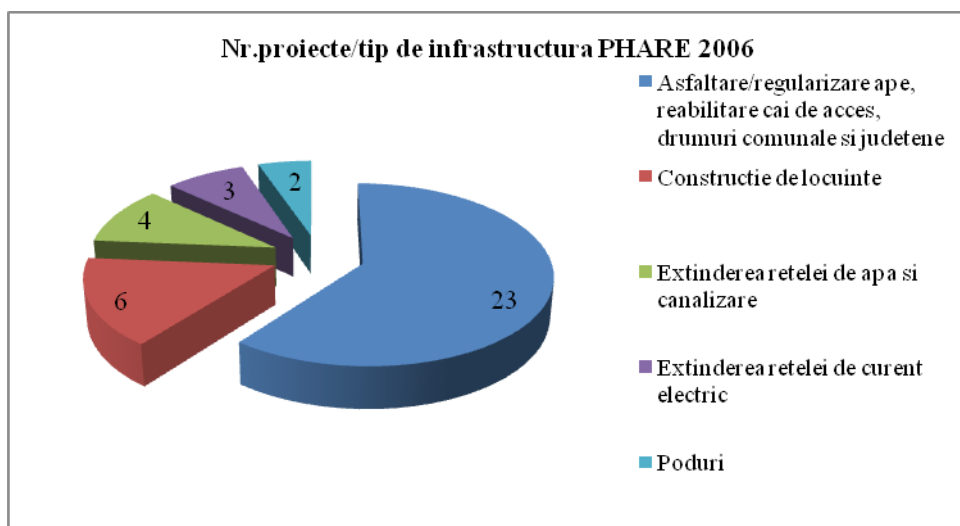

Grafic nr. 15. Repartizarea schemei de granturi și a aplicațiilor depuse de ONG și APL în programul PHARE 2006.

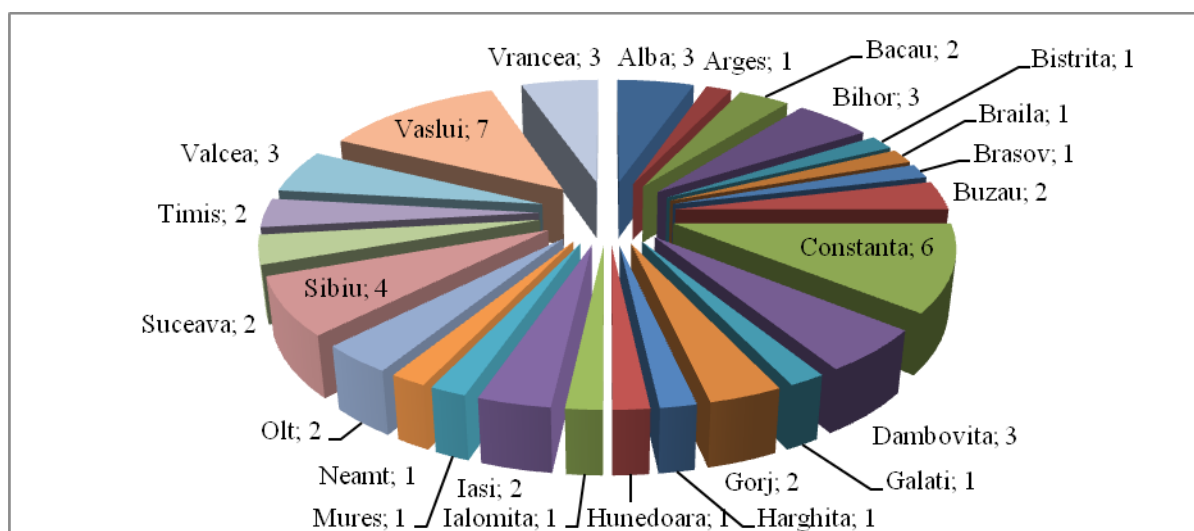
APL, mai mult decât ONG-urile (neeligibile pentru componenta de infrastructură) au exploatat și această oportunitate valoroasă. Proiecte de mică infrastructură și locuire, în comparație cu numărul proiectelor din celelalte două domenii: sănătate și AGV raspund mai mult problemelor locale de interes public, incluse cu prioritate pe agenda APL.(grafic 17). Cele mai multe fonduri au fost atrase de APL din județele: Vaslui, Constanța și Sibiu (grafic 18).

Grafic nr. 16. Repartizarea și procentul aplicațiilor APL la componenta de grant PHARE 2006.

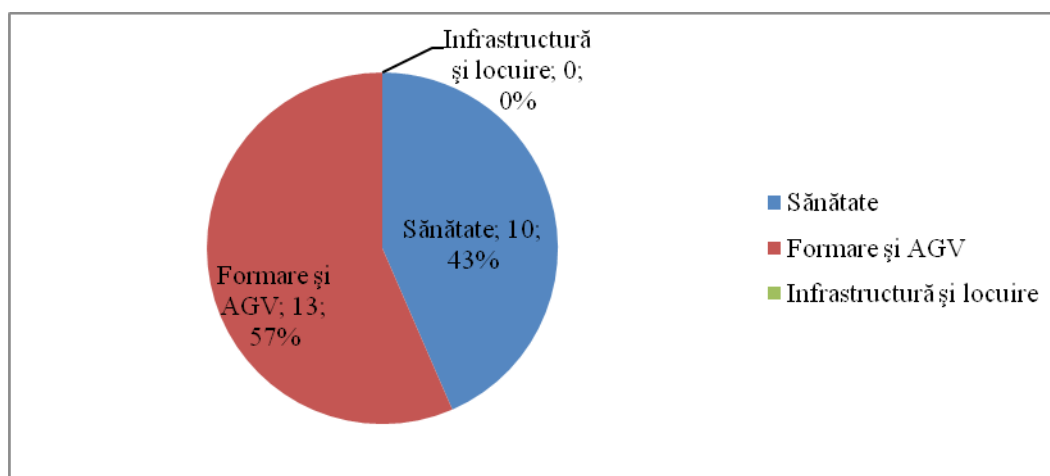

Grafic nr.17. Tipul proiectelor de infrastructură.

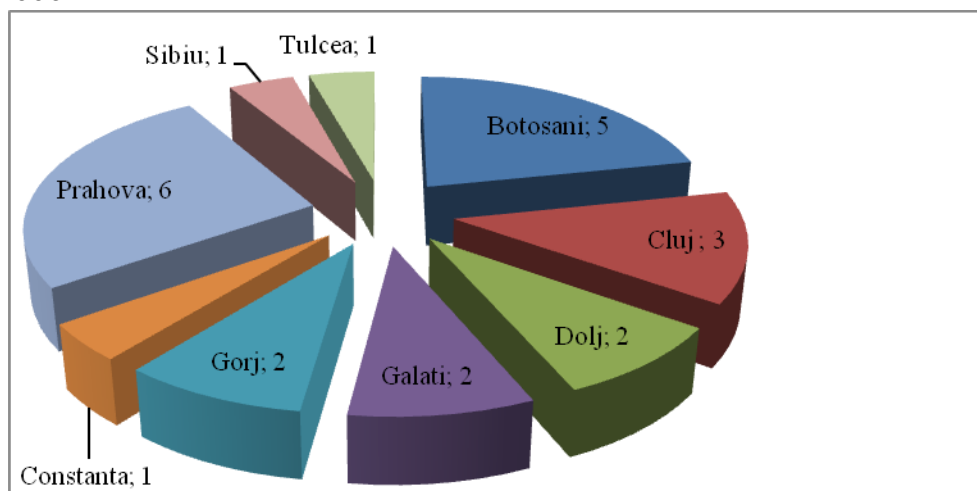

Grafic nr.18. Proiecte contractate de APL pe județe din proiectul PHARE 2006.

ONG-urile, nefiind eligibile pentru componenta de infrastructură au folosit oportunitățile oferite de finanțator prin schema de granturi, un procent de 29%, (grafic 19), preponderent în domeniul formării vocaționale și desfășurării unor activități aducătoare de venituri cu persoanele formate, un procent de 13,5%. Cele mai multe fonduri au fost atrase de ONG-urile din Botoșani și Prahova.(grafic 20). Formarea sau/și continuarea formării mediatorilor sanitari ca și desfășurarea unor campanii de informare în comunitățile locuite de romi au constituit tema a zece proiecte, în viziunea aplicanților ONG-iști, asigurarea comunicării cu personalul medical cât și asigurarea accesului minorității romilor la serviciile de sănătate putând fi asigurată prin intermediul mediatorului sanitar. (grafic 19).

Grafic nr. 19. Repartizare/procentul per domenii ONG-urilor la componenta de grant PHARE 2006.

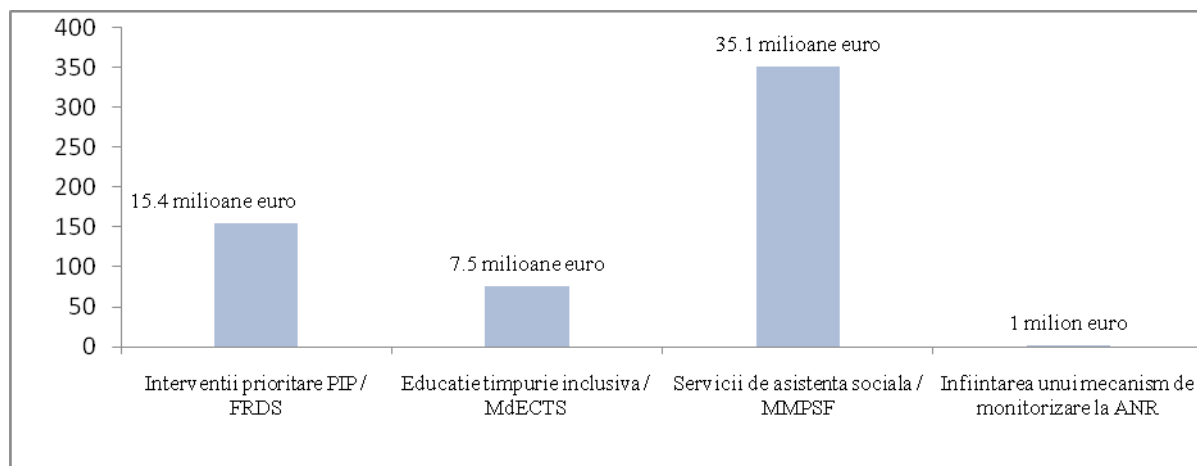

Grafic nr. 20. Proiecte contractate de ONG-uri din proiectul PHARE 2006.

3. FONDURILE RAMBURSABILE. Programul de incluziune socială (SIP)

Guvernul României, prin reprezentantul său autorizat, Ministerul Finanțelor Publice, a semnat în data de 4 iulie 2006, Memorandumul pentru contractarea unui împrumut de la **BIRD**, în valoare de 59 milioane de dolari (47,2 mil. €)

pentru finanțarea exclusivă a proiectului privind incluziunea socială a grupurilor vulnerabile și comunităților defavorizate¹². SIP este un program nou, ce va fi implementat în România până în anul 2011, este destinat incluziunii sociale a unor categorii de populație defavorizate printre care și minoritatea romilor. Programul SIP are patru componente, va fi implementat de patru parteneri cu obiective specifice.

Grafic nr.21. Componentele și partenerii SIP.

În ceea ce privește obiectivul de reducere a sărăciei și **promovarea incluziunii sociale** a romilor prevăzut în SIP, conform documentelor oficiale, el urmează a fi realizat prin componenta de intervenții prioritare (PIP) gestionată de FRDS și componenta de educație timpurie (PETI), gestionată de MEdCTS.

- Componenta PIP este destinată comunităților locuite preponderant de romi (aproximativ 1000) din care 81% din mediul rural. Valoarea proiectului PIP gestionat de FRDS este 15.4 milioane €. (grafic 19). Perioada de implementare a PIP este 2007 - 2011.
- Componenta de educație timpurie (PETI), gestionată de MEdCTS are ca obiectiv sprijinirea includerii copiilor aparținând minorității romilor printre politicile și programele obișnuite ale MEdCTS prin desfășurarea unor intervenții derulate în primii ani ai copilăriei, utile pentru dezvoltarea copilului și pregătirea lui pentru școală. Valoarea proiectului PETI gestionat de MEdCTS este 7.5. milioane €. (grafic 19). Perioada de implementare a PIP este 2007 - 2011.

Domeniul finanțat	Instituția responsabilă	Suma BIRD milioane €	Suma Guvern milioane €	Total milioane €
Intervenții prioritare (PIP). Proiecte mici de infrastructură și pentru servicii comunitare, în așezările sărace, locuite preponderant de romi.	FRDS	11.7	3.7	15.4
Educație timpurie inclusivă. Accesul la educație preșcolară a copiilor cu vârste cuprinse între 3 și 6 ani, inclusiv a copiilor provenind din grupuri defavorizate, precum minoritatea romilor.	MEdCTS	6.1	1.4	7.5
Servicii de asistență socială: Reabilitări clădiri și/sau construcții, instruire, facilități de îngrijire, servicii etc. pentru persoanele cu dizabilități, tinerii expuși riscurilor și victimele violenței în familie.	MMSSF	28.6	6.5	35.1
Inițierea unui organism de monitorizare a incluziunii sociale a romilor, concomitent cu întărirea capacității de accesare a fondurilor post aderare.	ANR	0,8	0.2	1.
TOTAL		47.2	11.8	59

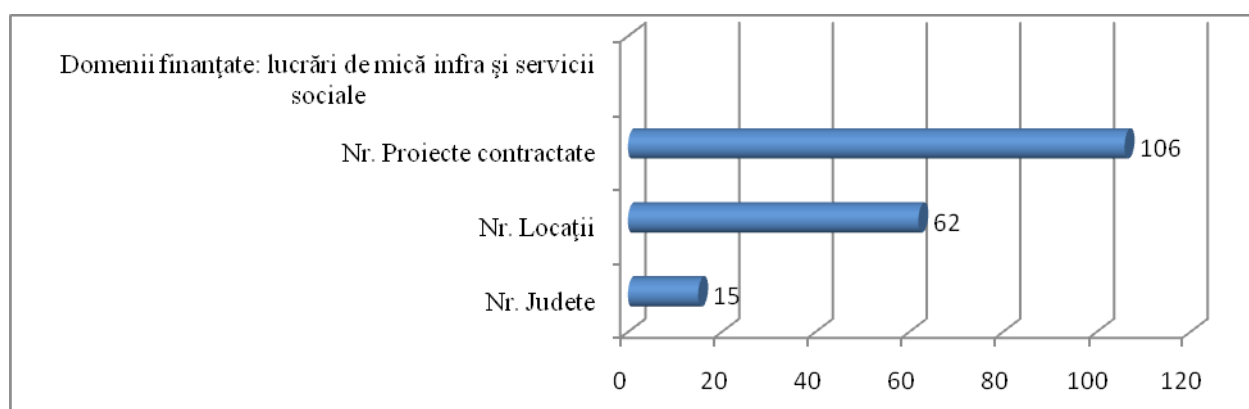
¹² Acordul de împrumut semnat la București, în data de 4 iulie 2006 a fost ratificat de Parlament prin Legea nr. 417/2007.

Tabel nr. 3. Obiectivele partenerilor SIP. Sursă: Aide Memoire, Social Inclusion Project (SIP), Aprilie 13-17, 2009.

Rezultate parțiale componenta de grant PIP¹³.

Rezultatele parțiale, până în luna mai 2010, arată următoarele:

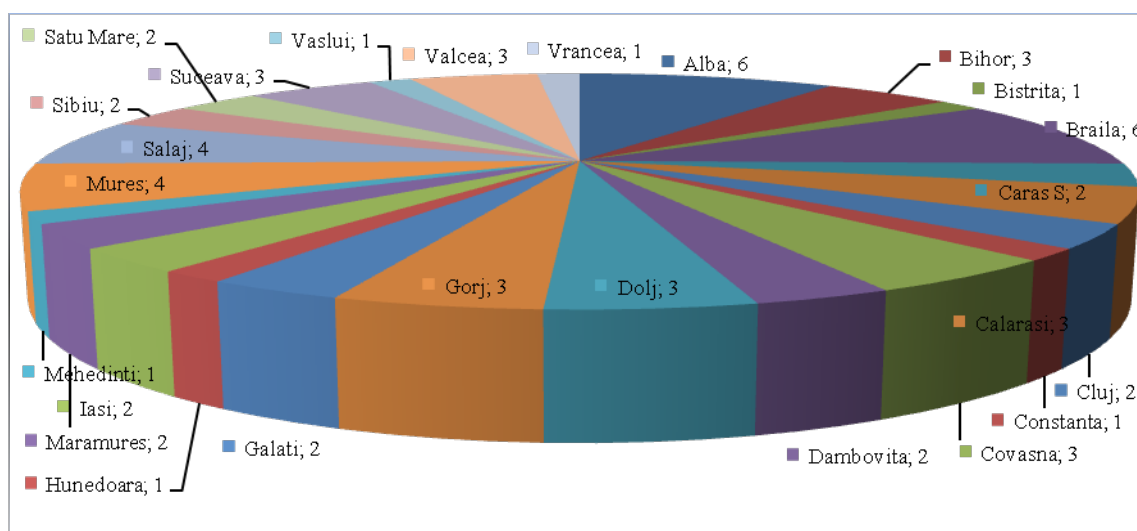
- 128 de comunități locale sprijinite să inițieze proiecte locale (facilitare comunitară),
260 de persoane (în medie trei reprezentanți per fiecare comunitate locală) instruite în managementul proiectelor,
- 106 proiecte integrate aprobate și contractate în domeniul lucrări de mică infrastructură și servicii sociale - proiectare, lucrări, bunuri:
- 98 de proiecte în curs de implementare, în 62 de locații, depuse de primăriile din 15 județe, în parteneriat cu reprezentanții comunităților de romi și cu ONG-uri, dintre care opt finalizate.

Grafic nr. 22. Rezultate parțiale ale componentei de grant din PIP.

Datorită unor circumstanțe favorabile, cele mai multe proiecte au fost atrase de județele Brăila și Alba, urmate de județele Mureș și Sălaj. (grafic 22)

Repartizarea proiectelor PIP/județe

Grafic nr. 23. Repartizare/județe a componentei de grant din PIP.

13 Sursă: www.frds.ro, consultat în septembrie 2010.

Rezultate componenta PETI

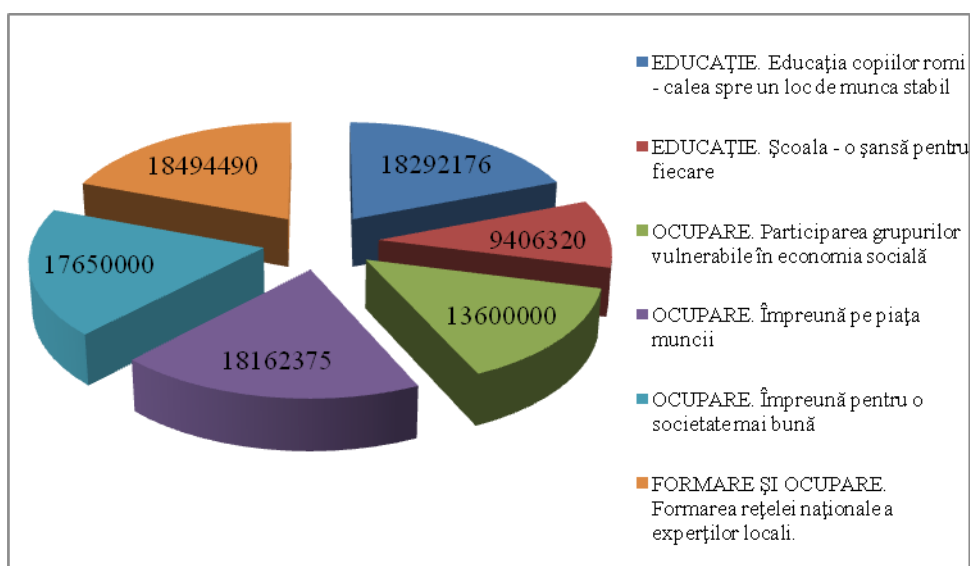
Activități	Rezultate anticipate	Indicatori
Construcția, extinderea, reabilitarea și dotarea cu mobilier a infrastructurii educaționale în comunitățile cu un procent mare de romi.	<p>Construcția și dotarea cu mobilier a 20 de noi clădiri, în zonele în care există un procent mare de copii aparținând minorității romilor cu vârste cuprinse între 0-6 ani.</p> <p>Reabilitarea și dotarea cu mobilier a altor aproximativ 50 de clădiri existente.</p>	<p>27 de grădinițe ce vor funcționa conform standardelor internaționale.</p> <p>5000 de copii (în medie, pentru fiecare grădiniță aproximativ 70 de copii) aparținând minorității romilor vor avea acces la o infrastructură și la servicii educaționale îmbunătățite.</p> <p>opt centre de resurse pentru părinți vor fi organizate și dotate în grădinițele din 8 zone dezavantajate.</p> <p>patru grădinițe satelit ce vor funcționa ca soluții alternative bazate pe comunitate.</p>
Dezvoltarea unui curriculum de educație timpurie incluziv, formarea formatorilor pentru personalul din serviciile de educație timpurie, elaborarea și distribuirea de materiale de învățare/predare pentru educația timpurie și furnizarea de asistență tehnică pentru organisme în măsură să candideze cu proiecte pentru a obține finanțare din fondurile structurale	Curriculum pentru educația timpurie a copilului de la 3 la 6-7 ani revizuit, vizând toate domeniile dezvoltării sale: cognitiv, limbaj, și comunicare, socio-emoțional și fizic, educația centrată pe copil.	<p>Curriculum de educație timpurie incluziv Ghid de bune practici.</p> <p>Formarea continuă pentru 3900 de salariați, personalul care lucrează cu copii cu vârste între 0-3 ani.</p> <p>1.500 de părinți ai copiilor vor participa la cursurile de pregătire privind rolul și importanța familiei în educația timpurie a copilului.</p> <p>Formarea a 2.500 de persoane care lucrează cu copii cu vârste între 0-3 ani.</p> <p>Standarde de calitate pentru materialele de predare/învățare pentru educație timpurie.</p>
Promovarea serviciilor integrate și a soluțiilor alternative, bazate pe comunitate, pentru educație timpurie, inclusiv dezvoltarea unei legislații coerente în domeniul educației timpurii și furnizarea de programe de pregătire și consiliere pentru părinți	Program centrat pe copil în care educatorii să faciliteze învățarea într-un mod care să aibă în vedere dezvoltarea globală a copiilor, a nevoile și interesele individuale ale acestora, diferitelor moduri de învățare.	<p>Soluții alternative pentru intervențiile în domeniul educației timpurii, bazate pe comunitate, pentru minoritatea romilor, în patru locații izolate.</p> <p>Sprijin pentru extinderea activităților desfășurate de MEDCTS în centrele de resurse pentru părinți, aprox. 150, în comunitățile locuite preponderent de romi.</p>
Activități de monitorizare, evaluare, informare, educație, comunicare.		Crearea unui sistem de monitorizare și evaluare a educației timpurii pe baza unor indicatori clari și a unor instrumente care să monitorizeze gradul de pregătire al copilului în domeniul precum: sănătatea fizică, competențele sociale, maturitatea emoțională, dezvoltarea limbajului și a cogniției, abilitățile de comunicare și cunoștințele generale.

Tabel nr. 4. Sursă: Prezentare MECT- UMPIP

4. FONDURI POST ADERARE. PROIECTE STRATEGICE STRUCTURALE ÎN CURS DE IMPLEMENTARE LA ANR.

În contextul eforturilor declarate de Guvernul României și UE de incluziune a grupurilor vulnerabile din care face parte și minoritatea romilor, strategia post aderare a inclus ca obiectiv strategic atragerea fondurilor post aderare, o nouă oportunitate, valoroasă, fructificată de țările membre în UE. **Nu există în Planul Național de Dezvoltare al României (PNDR), document strategic, nici măsuri și nici o linie de finanțare specială destinată incluziunii minorității romilor, aceștia fiind incluși în categoria grupurilor vulnerabile, definite în PNDR.**

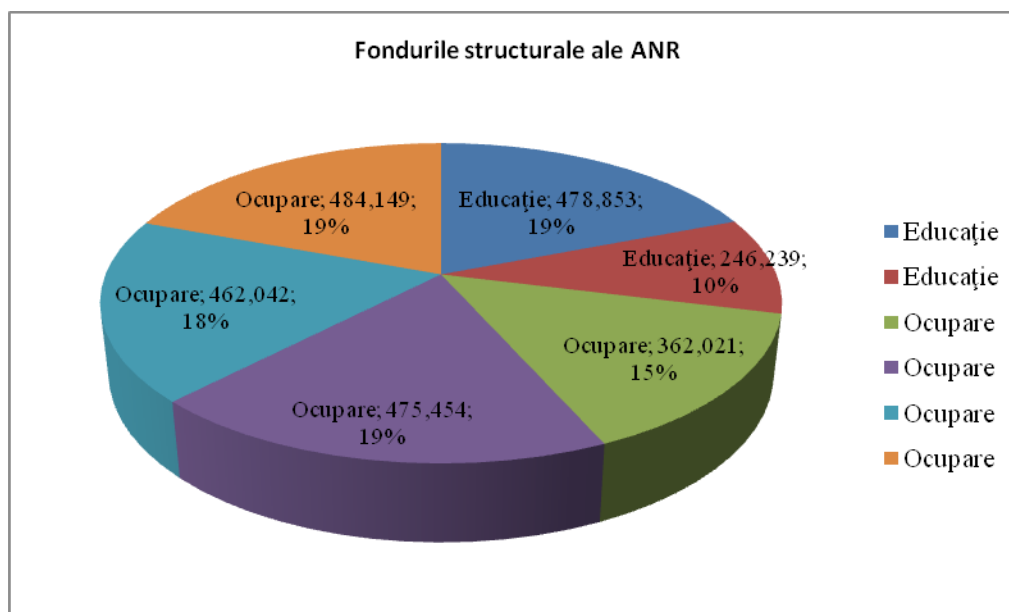
În calitatea sa de instituție de specialitate a administrației publice centrale, ANR a furnizat prin resurse sale umane, sprijin și expertiza administrației publice și ONG-urilor centrale și locale, pentru elaborarea unor proiecte, reușind ca până la sfârșitul anului 2008 să elaboreze un număr de 10 proiecte strategice. Din cele zece proiecte depuse, ANR a primit răspuns favorabil pentru 6 proiecte strategice, depuse pe axa incluziune socială din POSDRU ce urmează a fi implementate în perioada următoare, până în 2012. Valoarea **estimativă** a acestor proiecte este de 95.605.361 lei, (25 milioane de €) din care 80.216.185 lei contribuție UE, 11.992.913 lei contribuție publică națională, la care se adaugă 3.396.264 lei contribuția ANR.¹⁴ (tabel 1 și 3).

Grafic nr. 24. Instrumente post aderare. Fonduri structurale implementate de ANR.

Spre deosebire de proiectele implementate prin fondurile de pre aderare și PIP analizate mai sus, proiectele post aderare – strategice - ale ANR au ca obiectiv: formarea resurselor umane în domeniul educație (două proiecte) și angajare pe piața muncii (patru proiecte), specifice axei 6 a Programului Operațional Sectorial Dezvoltarea Resurselor Umane (POS/DRU).(grafic 24).

¹⁴ Sursă: www.anr.gov.ro, consultat în septembrie 2010.

Grafic nr. 25. Repartizarea fondurilor structurale implementate de ANR

Nr.	Titlul proiectului	Sume estimative/lei
1.	EDUCAȚIE. Educația copiilor romi - calea spre un loc de muncă stabil.	18.292.176 din care - 16.442.176 contribuție solicitată CE - 1.850.000 contribuția REF
2.	EDUCAȚIE. Școala - o șansă pentru fiecare.	9.406.320 din care: - 9.218.193 contribuție solicitată CE - 188.127 contribuție națională
3.	OCUPARE Participarea grupurilor vulnerabile în economia socială.	13.600.000 din care: - 11.015.593 contribuție solicitată CE - 2.584.408 contribuție națională
4.	OCUPARE Împreună pe piața muncii.	18.162.375 din care: - 11.015.593 contribuție solicitată CE - 2.590.000 contribuție FSG
5.	OCUPARE Împreună, pentru o societate mai bună.	17.650.000 din care: - 14.295.970 contribuție solicitată CE - 3.354.030 contribuție națională
6.	FORMARE ȘI OCUPARE Formarea rețelei naționale a experților locali romi, mecanism de sprijin în implementarea măsurilor de incluziune socială a romilor, grup vulnerabil supus excluziunii sociale.	18.494.490 din care: - 16.091.020 contribuție solicitată CE - 2.403.470 contribuție națională
	TOTAL	95.605.361

Tabel nr. 3. Fonduri structurale. Proiecte strategice implementate de ANR.

În alte patru proiecte, pentru perioada 2008 - 2011, ANR este partener al instituțiilor publice și al ONG-urilor ale romilor pentru implementarea unor proiecte strategice destinate incluziunii femeilor pe piața muncii. (tabel 4).

Nr.	Solicitant principal	Titlul proiectului	Valoarea proiectului lei	Parteneri
1	Agencia Națională pentru Egalitatea de Șanse între Femei și Bărbați.	Fem.Rrom. Îmbunătățirea accesului femeilor de etnie roma pe piața muncii și sprijinirea economiei sociale.	Contribuție comunitară FSE: 18.500.000 lei, din care: - contribuția ANR: 27.057,24 lei	ANR, Municipal company of Community Service of Menemeni - Grecia, Dyktio Rom - Grecia, Bolt International Consulting Grecia, Trening and Consultancy Service-DIASTASI- Grecia, Asociația Pakiv România, Instituto Superior de Ciencias do Trabalho e da Empresa - Portugalia, Asociația Euro Proiect Bihor
2	Asociația Femeilor Rome din România - București.	Incluziunea sociala a femeilor rome	Contribuție comunitară FSE: 18.500.000 lei, din care: contribuția AFR:370.000 lei 27.057,24 lei	ANR Institutul pentru Studiarea Minorităților Naționale - Cluj, Centrul European al Drepturilor Omului - Budapesta - HU
3	Asociația Femeilor Țigănci „pentru Copii Noștri” - Timișoara.	Egalitate prin diferență. Accesul femeilor rome pe piața muncii	Contribuție comunitară FSE: 5.757.825.001 lei, din care: - contribuția publică națională: 727.673,10 lei, - contribuția ANR: 100.000 lei	Agencia Națională pentru Romi Fundatia Desire Asociația Puradimos Primăria Timișoara Autonomia Alapitavanz - HU
4	Primăria Municipiului Câmpulung	Educația, șansa noastră pentru un viitor mai bun	Contribuție comunitară FSE:1.585.626.11 lei din care: - contribuția publică națională: 219.092,89 lei, - contribuția ANR: 38.560,00 lei	Agencia Națională pentru Romi Primăria comunei Lerești Primăria comunei Bughea de jos, Primăria comunei Dragoslavele, Casa Corpului Didactic - Argeș, Asociația Pakiv- România

Tabel nr.4. Fonduri structurale. Proiecte strategice în care ANR este partener.

CONCLUZII

Abordarea problemelor romilor prin proiecte și programe.

Chiar dacă metodologia celor trei programe PHARE, elaborate în perioada 1998 - 2004 și implementate în perioada 1998-2009 a avut și abordări noi, o parte din conținutul acestora a fost reprogramat pentru continuarea programele anterioare, tocmai pentru a asigura atât sustenabilitatea intervențiilor cât și **consolidarea** rezultatelor și, pe termen lung, oportunități egale pentru toți, dezvoltarea durabilă și coeziune socială.

Cu toată această „*inovație socială*” abordarea problemelor romilor prin proiecte și programe - proiectele implementate s-au dovedit a fi insuficiente și ineficiente atât din punct de vedere financiar cât și din punct de vedere al impactului, al producerii unor schimbări semnificative, pentru că au răspuns doar nevoilor membrilor comunităților de romi sau agendei lor de supraviețuire. Cele aproximativ 437 de proiecte de mică anvergură, intervenții implementate la nivel național, în perioada 1997 -2009, cu fonduri de la bugetul de stat și fondurile de pre aderare au avut ca țintă prioritară ameliorarea pe **termen scurt** a condițiilor de viață în comunitățile „*marginale în sistemul economiei de piață*”, prin asigurarea unor **condiții suport minim de bunăstare și dezvoltare**: accesul la utilitățile publice (apa, gaz, electricitate, canalizare), servicii sociale (educație, sănătate, inclusiv infrastructura necesară), locuire și infrastructura (drumuri, poduri, cai de acces).

Corespondența principiilor de intervenție socială cu principiile dezvoltării comunitare.

Un alt aspect legat tot de eficiența sumele cheltuite pentru integrarea/incluziunea minorității romilor se referă la principiile de intervenție socială și corespondența acestuia cu principiile dezvoltării comunitare cuprinse în politicile publice elaborate după 1989. Principiul responsabilizării membrilor comunităților de romi funcționează doar în cazul unor anumite tipuri de intervenție, respectiv a acelor legate de consumul de bunuri și servicii/utilități publice. Proiectele care au format prin intervențiile lor structuri asociative în vederea implementării proiectelor contractate, constituie, nu numai o explicație a creșterii numerice a ONG-urilor în România, ci și un model de responsabilizare a membrilor comunităților de romi, prin încredințarea unor roluri în proiect. Acest model de intervenție a făcut ca în unele cazuri, structurile formate să continue a fi funcționale și după finalizarea proiectelor, spre deosebire de altele, care au avut doar un rol decorativ.

Sustenabilitatea proiectelor-programelor.

O alta caracteristică a celor patru scheme de investiții (granturi) cuprinse în programele PHARE este lipsa de sustenabilitate. Ca principiu, sustenabilitatea este o obligație pentru fiecare aplicant, fie el APL sau ONG, este corelată cu principiile dezvoltării comunitare locale și ale dezvoltării durabile.

În cazul ONG-urilor, sustenabilitatea unor proiecte de tipul AGV (activități aducătoare de venituri, precursore ale economiei sociale) sustenabilitatea lor este greu de asigurat atât pentru faptul că în România nu există un fond public destinat creșterii capacității acestora sau punerii în practică a nevoilor identificate în activitățile lor, cât și pentru faptul că AGV-urile sunt activități cu caracter economic și care presupun, conform legislației, reinvestirea profitului obținut din vânzarea produselor în activitățile de tip social (educație, sănătate, formare etc.) desfășurate de ONG-uri.

În cazul APL-urilor, sustenabilitatea unor proiecte de tipul AGV este mult mai ușor de asigurat, continuitatea acestora putând fi asigurată prin redistribuirea taxelor și impozitele locale colectate, sau prin proiectul bugetului de stat. Principala motivație în cazul APL-urilor pentru asigurarea sustenabilității acestui tip de proiecte pentru care s-a obținut deja o finanțare ar trebui să fie interesul lor pentru desfășurarea unor activități care să permită creșterea posibilităților de colectare a taxelor și impozitelor în plan local, și care pot promova dezvoltarea locală. În cazul în care acest tip de proiecte sunt percepute de APL doar ca promotoare a bunăstării unui mic grup de persoane, aducând

beneficii individuale doar romilor, atunci se justifică preferința acestora pentru proiectele de infrastructură.

Chiar dacă sustenabilitatea este o obligație asumată prin semnarea contractelor, dar neonorată, nu există cazuri de atenționare, penalizare sau pedepsire a aplicanților, pentru neîndeplinirea obligației de a asigura sustenabilitatea proiectelor. În cazul diferit al proiectelor de infrastructură, ce au cantumuri financiare de mărimi medii (200.000 €), sustenabilitatea proiectelor se înregistrează la nivelul menținerii/întreținerii acestora de către APL.

Sustenabilitatea politicilor publice adoptate de guvern.

Privită la nivelul politicilor publice adoptate de guvern, lipsa sustenabilității are ca explicație atât aria largă de acoperire și răspundere pentru realizarea unor mai multe obiective, specifice și altor politici publice pentru romi elaborate în perioada 2001 - 2005, altele decât Strategia Guvernului (PNAInc, JIM, Deceniul), de implementat cu aceleași resurse (materiale, financiare și umane), respectiv:

- dezvoltare comunitară prin intervenții în domeniile: educație, sănătate, formare vocațională, muncă, locuire, infrastructură, dezvoltarea structurilor asociative locale, acte de identitate și stare civilă, obiective ale Strategiei Guvernului, PNAInc, JIM.
- campanii de conștientizare și informare publică legate de romi și problemele lor, obiective PNAInc și JIM) etc.
- formarea resurselor umane și includerea tinerilor romi în structurile administrației publice, centrale și locale, inclusiv în procesul de elaborare, implementare și monitorizare a politicilor publice (Strategia Guvernului, JIM, PNAInc, Decada, PND).
- dezvoltarea capacității instituționale a ANR și a structurilor sale regionale și județene, obiective ale Strategiei Guvernului, PNAInc și JIM.

Intervenții prin proiecte și programe versus abordare strategică pe termen lung.

Proiectele implementate cu sume de la bugetul de stat ca și proiectele PHARE pre aderare, implementate în perioada 1997 - 2009, cu fonduri de la Comisia Europeană, destinate îmbunătățirii situației romilor, sunt intervenții pe termen scurt, la fel ca și proiectele în curs de implementare, din perioada 2008 - 2011 (PIP și PHARE post aderare) destinate incluziunii sociale a romilor, chiar dacă perioada de implementare a acestora este mai mare (între unul și trei ani).

Dacă pentru măsurile de îmbunătățire a situației romilor (Strategia Guvernului), combaterea sărăciei și promovarea incluziunii sociale (PNAInc, JIM, Deceniul) volumul total de fonduri destinate implementării acestora au fost preponderent atrase de angajații instituțiilor de la Comisia Europeană și BERD prin Banca Mondială, mecanismele de intervenție și pârghiile financiare ale statului au fost mai greu de mobilizat. Acest fapt se reflectă în prezent prin lipsa unei viziuni asupra conceptului de incluziune socială și a modalității practice, pragmatice, de punere a lui în aplicare. În lipsa unei viziuni, alocarea fondurilor pentru incluziunea de **facto** a minorității romilor a fost înlocuită cu intervenții pe termen scurt, preponderent în zonele rurale și care au răspuns agendei publice a APL.

Dată fiind complexitatea și dimensiunea problemelor minorității romilor, obiect al politicilor publice elaborate, după exemplul altor țări, politicile publice ar fi trebuit mai întâi prevenite prin înființarea unor mecanisme financiare stabile, garantate de stat și sprijinite politic, care să promoveze pe termen lung

creșterea economică, concomitent cu aplicarea unor măsuri de incluziune socială.

Investițiile în infrastructură

Chiar dacă repartizarea fondurilor de pre aderare (PHARE) destinate implementării Strategiei Guvernului au fost direcționate către cinci mari domenii de activitate prevăzute în documentul strategic: educație, sănătate, formare vocațională și ocupare (AGV), locuire și mică infrastructură, componentele financiare mari, din toate programele PHARE, au fost concentrate pe domeniul infrastructurii, care s-a adresat nevoilor de interes public, fapt care a motivat solicitanții eligibili, autoritățile publice locale. Componentele mici s-au adresat ONG-urilor care au răspuns nevoilor elementare, individuale ale membrilor minorității romilor.

Includerea atribuțiilor APL încă odată în programele PHARE are ca explicație, pe lângă asigurarea condiționalităților finanțatorilor: contribuții financiare (cofinanțare) și sustenabilitatea proiectelor în domeniul infrastructură, asigurarea unor condiții minime de îmbunătățire a calității vieții pentru minoritatea romilor. Prelungirea/racordarea la rețelele de apă, canalizare, curent electric, reabilitarea și/sau amenajarea drumurilor în comunităților în care trăiesc preponderant romii constituie conform legii administrației publice atribuțiile APL.

Reabilitarea drumurilor comunale și județene poate avea un corespondent cu problemele socio-economice ale romilor dacă aceștia ar fi implicați în desfășurarea unor activități generatoare de venituri sau ar fi întreprinzătorii unor întreprinderi sociale ale căror bunuri sau servicii sunt dificil de livrat datorită lipsei de infrastructură socială.

Un alt indicator de justificare a acestor tipuri de proiecte, ce necesită investiții mari, respectiv de reabilitare a drumurilor comunale și județene, cu problemele socio-economice ale romilor s-ar putea concretiza prin utilizarea în proiect, pe perioada derulării lui, a resurselor umane române, calificate și necalificate, gradul de includere pe piața muncii și ocuparea în general constituind o problemă fundamentală a minorității romilor.

Evaluarea PIP

Strategia PIP are la bază o abordare științifică. În iulie 2005, prof. univ. dr. Dumitru Sandu, a efectuat un sondaj în 848 de comunități, la care au răspuns 3387 de persoane, dintre care un sfert au fost membri ai comunităților de romi (Sandu D. 2005.pag.32). Studiul¹⁵ finanțat de Banca Mondială și ANR a avut rolul de a argumenta atât pregătirile pentru implementarea PIP cât și implementarea Deceniului de Incluziune a Romilor 2005-2015.

În ceea ce privește conștientizarea nevoilor, studiul arată că la nivel local-instituțional, s-au conturat cinci straturi: (probleme) *veniturile scăzute și lipsa locurilor de muncă/ slaba participare pe piața forței de muncă sunt cele mai serioase probleme socio-economice ale comunităților de romi.* (Sandu D. - 2005 - pag.32). Facilitățile legate de conectarea la o sursă de apă este al treilea nivel iar calitatea drumurilor este situată pe nivelul patru al conștientizării nevoilor comunităților de romi.

Probleme	Procent	Nivel
Discriminare	14	5
Drumuri	50	4
Apă	57	4
Educație	58	3

15 Sandu, Dumitru, O hartă socială a comunităților de romi, 2005, București.

Probleme	Procent	Nivel
Sănătate	70	2
Locuire	78	2
Venituri	89	1
Locuri de muncă	91	1

Tabel nr. 5. Sursă: Sandu, D. -2005- O hartă socială a comunităților de romi, pag.33.

În percepția elitelor locale, inclusiv a celor rome, cel mai intens nivel în ierarhia problemelor comunităților locuite de romi cu probleme foarte grave a fost identificată ca fiind problema **infrastructurii**. (Sandu D, 2005, p.35).

Prin urmare, lucrările de infrastructură și servicii sociale aplicate în comunități defavorizate, inclusiv în cele locuite preponderent de romi se bazează mai mult pe percepția nevoilor identificată de elitele locale (primari, lideri locali inclusiv lideri ai romilor) decât pe percepția nevoilor/problemelor identificate de membrii comunităților de romi.

Programul de incluziune socială (PIS), prin componenta de granturi (PIP), chiar dacă se adresează romilor ca și categorie vulnerabilă (mainstreaming) și comunităților în care aceștia trăiesc ca și zone sau comunități defavorizate, direcționarea fondurilor către lucrări publice de infrastructură și servicii sociale (centre comunitare multifuncționale), constituie un beneficiu general, public, pentru comunitatea locală și într-o măsură mai mică, un beneficiu privat pentru membrii minorității romilor și comunităților în care aceștia trăiesc. În interiorul comunităților locuite de romi infrastructura este în continuare o reală problemă, nerezolvată și care produce efecte asupra educației copiilor și sănătății membrilor acestor comunități.

Pe lângă experiență în implementarea și a altor proiecte de intervenție socială pentru alte grupuri defavorizate, pentru implementarea PIP destinată minorității romilor, FRDS utilizează o cercetare științifică, un manual de intervenție propriu, o rețea de facilitatori și un birou pentru romi cu trei angajați aparținând minorității romilor etc, un argument solid pentru încredințarea unui contract de acest tip și a altora viitoare.

Evaluarea proiectelor structurale.

Încă nu putem evalua eficiența și eficacitatea acestor proiecte , ele fiind în primul an (din cei trei) de implementare, la fel cum este prea devreme să cuantificăm suma estimată ca fiind deja alocată. După exemplul celorlalte proiecte de pre aderare, sumele cheltuite efectiv sunt mult mai mici decât cele estimate, cheltuirea lor fiind o problemă referitoare la capacitatea de organizare și management instituțional, colaborare și cooperare între parteneri, pe orizontală și pe verticală, mult mai ușor de asigurat față de procedurile birocratice propuse pentru gestiunea acestor fonduri structurale.

Chiar dacă până la sfârșitul anului 2008, viziunea ANR privind incluziunea socială a romilor este limitată la Fondul Social European, aceasta trebuie extinsă în a include și alte programe cum ar fi: Programul Național de Dezvoltare Rurală (PNDR), Programul Operațional Regional, (POR), Programele de cooperare transfrontalieră etc. cu atât mai mult cu cât la granița României cu țările vecine există un număr important de romi.

BIBLIOGRAFIE

- o Sandu, Dumitru, 2005, București, O hartă socială a comunităților de romi.

- o Voicu, Ovidiu, Barometrul Incluziunii Romilor 2007, editat de Fundația pentru o Societate Deschisă, București.
- o Cosima Rughiniș și Gabor Fleck. 2008, București, Vino mai aproape, incluziunea și excluziunea romilor în societatea românească de azi, editată de Agenția Națională pentru Romi în cadrul Proiectului PHARE 2005.
- o Acordul de împrumut între Guvernul României și BIRD semnat la București în data de 4 iulie 2006.
- o Legea nr.40/2007 privind aprobarea împrumutului Guvernul României la BIRD.
- o Monitorul Oficial al României nr.659 din 26 septembrie 2007.
- o Monitorul Oficial al României nr.169 din 18 martie 2009.
- o www.frds.ro
- o www.sgg.ro
- o www.anr.gov.ro